

Nr 205

Av herrar **Enarsson** och **Ringaby**, om avslag på Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Lånefonden för kommunala markförvärv.

(Lika lydande med motion nr 110 i Första kammaren)

Den kommunala markpolitiken bör, har vi tidigare i riksdagen framhållit, utformas med utgångspunkt från att mark i princip skall kunna ägas av andra än kommunen.

Stark kommunal dominans i fråga om mark kan medföra allvarliga olägenheter. Kommunala markinköp i större skala bör därför endast komma i fråga då andra möjligheter att få till stånd önskvärd bostadsproduktion inte står till buds.

Det måste understrykas att den fysiska planeringen alltid måste vara överordnad markpolitiken, som endast utgör en del av plangenomförandet. Denna vår principiella inställning skall också ses mot bakgrund av vissa kommuners sätt att disponera bebyggelsemark. Erfarenheterna visar inte bara att många kommuner fördelar marken efter allt annat än konkurrensbefrämjande kriterier utan även att dessa kommuner använder markfördelningen som ett medel att främja vissa byggherrekategorier på de övrigas bekostnad. Detta medför negativa verkningar för konsumenterna samt för byggbranschens effektivitet och inte minst för byggnadskostnaderna och därmed boendekostnaderna.

Ingressvis underströks att markpolitik i första hand är en kommunal angelägenhet. Byggnadslagstiftningen ger, genom det kommunala planmonopolet, kommunerna ansvaret för markanvändning och bebyggelseplanering. Riksdagsmajoritetens beslut kring fastighetsförsäljningsskatt, förköpslag, etc. har emellertid inneburit lagstiftning och direktiv som styrt den kommunala handläggningen av markpolitiken.

I detta sammanhang tillåter vi oss citera vad departementschefen uttalade i den bostadspolitiska propositionen (100:1967) till 1967 års riksdag:

Kommunernas markpolitik bör inriktas på förvärv av mark i så stor omfattning att kommunerna får dominerande inflytande över de marktillgångar som inom överskådlig tid kan beräknas bli tagna i anspråk för samhällsbyggandet. Kommunerna bör ha en markberedskap som innebär att mark är säkerställd för minst 10 års byggande. Kommunerna rekommenderas vidare att företrädesvis upplåta marken med tomträtt sedan den iordningställts för bebyggelse.

Med sikte på att underlätta de kommunala markförvärven läggs i propositionen fram principförslag om statliga lån till kommunala markköp.

Lånegivningen skall i huvudsak inriktas på markförvärv för bostadsförsörjningen. För lånen föreslås en amorteringstid på tio år. Räntan föreslås bli fri från subventionsinslag. För ändamålet inrättas en statlig lånefond under kapitalbudgeten. Förslag om anvisning av medel till fonden avses bli framlagd för riksdagen i anslutning till en kommande proposition om skärpt beskattning på vinster vid fastighetsförsäljningar.

Den i ovanstående citat redovisade synen på markpolitiken kan vi icke dela. Departementschefens presentation av de markpolitiska målsättningarna är starkt dogmatisk. Samhällsägande och samhällsinflytande är bärande moment, och stat och kommun sätts helt i förgrunden. Berättigade intressen som markägare respektive bostadskonsumenter företräder synes åsidosatta, och inte heller bekymrar sig departementschefen för de konsekvenser på prisbildningens område ett sådant ensidigt marktänkande medför.

Till de aktuella markpolitiska frågeställningarna hör även tomträttslånegivningen. Tomträttslånekungörelsen av år 1965 stadgar att lån enbart utbetalas för mark vars bebyggande sker med statligt bostadslån. Denna diskriminering av bostadsproduktion med eget kapital avses nu slopad. Principiellt kan vi acceptera denna vidgning som ger enskild en reell valmöjlighet mellan tomträtt och äganderätt.

Departementschefens ställningstagande för en vidgning av tomträttslånen till att även gälla hus som icke byggs med statligt bostadslån är emellertid motiverad med en strävan att därmed vidga tomträttsinstitutets användbarhet. Vi ifrågasätter det riktiga i departementschefens ställningstagande i detta stycke men kan acceptera förslaget att vidga anslaget till tomträttslån med 10 miljoner kronor för att möjliggöra tomträttslån även till privatfinansierad bebyggelse.

Lånefond för kommunala markförvärv inrättades från 1 juli 1968 efter principbeslut 1967 och medelsanvisning av 1968 års riksdag. Marklånefondens finansiering knöts till statens inkomster på beskattningen av vinster på fastighetsförsäljning.

Utskottets tillstyrkan av lånefonden gjordes med förbehållet att man icke behandlat metoderna för medelsberäkningen. Bostadsstyrelsen har trots detta fortsatt att bedöma lånevolymen med utgångspunkt från inkomsterna på beskattningen av vinster på fastighetsförsäljning. I den mån fonden, trots utskottets uttalande, fortfarande är att betrakta som en specialdestination borde riksdagen besluta att avveckla den specialdestination som tillämpas i detta sammanhang.

Erfarenheter av lånegivning över markfonden kan ännu icke dragas, eftersom lån endast utgår för markförvärv efter den 1/7 1968.

Vi uttalade i motion 1967 att vid inrättandet av en särskild lånefond avskärs ytterligare del av kapitalutbudet från den reguljära kreditmarknaden

och att därmed risken ökas för att de knappa kapitalresurserna kanaliseras till mindre konkurrenskraftiga ändamål. Detta argument kan upprepas.

Vår här ovan redovisade syn på markfonden som ett instrument i speciellt markpolitiskt syfte gör det naturligt att föreslå att markfonden avvecklas.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta *avslå* Kungl. Maj:ts förslag att till Lånefonden för kommunala markförvärv anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

Stockholm den 22 januari 1969

Arvid Enarsson (m)

Per-Eric Ringaby (m)
